

JanusCentret

Statusrapport IX: 22.12. 2010 – 1.6.2012

Samlet status 2003-2012

CENTER FOR BØRN OG UNGE
MELLEM 4 OG 18 ÅR MED
SEKSUELT BEKYMRENDE ELLER
SEKSUELT KRÆNKENDE ADFÆRD

JanusCentret

Vesterbrogade 35 A, 3. sal

1620 København V

Tlf.: 33 69 03 69

E-mail: info@JanusCentret.dk

www.JanusCentret.dk

Centerleder Mimi Strange

J.nr.640-1093

JANUSCENTRETS ANSATTE

Centerleder, psykolog Mimi Strange,
specialist i psykoterapi og supervision

Psykolog Signe Rakel Hein,
autoriseret psykolog

Psykolog Anders Kirstein Jensen,
autoriseret psykolog

Psykolog Stine Tofte,
psykolog

Kliniksekretær Karen Søborg,
autoriseret lægesekretær

Ekstern konsulent Jytte Kofoed Andersen,
psykolog og specialist i børnepsykologi

Indholdsfortegnelse

Status for perioden 2003-2012	5
Henvendelser til centret siden 2003.....	5
Vidensformidling 2003 til 2012.....	6
Landets kommuner.....	6
Status på sagsgang i centret	7
Samlet database 2012	7
Alder og køn	8
Bopæl.....	8
De henviste børn/unges egne offererfaringer	8
Politi involveret	9
Relation mellem offer og krænker	9
Alder og køn på ofre i de 4 hovedkategorier	10
Børn med seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd forud for overgreb	11
Klienter, der har begået egentlige overgreb forud for henvisningsårsagen	11
Resultatet af de psykologiske undersøgelser i JanusCentret	13
Psykologisk behandling og diagnose forud for visitation til JanusCentret.....	15
Klienter, der har begået overgreb mod fremmede ofre.....	15
Forældreoplysninger.....	17
Gruppebehandling.....	18
Mediationer/genoprettende møder.....	18
AIM.....	19
Status for perioden 22.12.2010 – 1.5.2012	20
Bidrag til en økologisk behandlingspraksis	20
Evaluering af gruppebehandlingstilbud til børn og unge med autismspektrumforstyrrelser....	21

Specialiseret behandlingstilbud til børn og unge med særlige behov og seksuelt grænseoverskridende adfærd	22
Netværksanalyser.....	23
Behandling af ofre	24
Nye forskningskategorier	24
Klienter med tegn på autismspektrumforstyrrelser.....	24
Klienter med tegn på psykose.....	26
Klienter med selvmordstanker.....	26
Klienter, der er fascinerede af ild	27
Klienter, der har været involveret i dyremishandling.....	27
Telefonhenvendelser.....	27
Telefonhenvendelser inden for målgruppen	28
Telefonhenvendelser uden for målgruppen	30
VISO leverandør.....	31
Mediationsuddannelse.....	32
Mediebevågenhed.....	32
Indsatser i forhold til børn og unge med seksuel overgrebsadfærd - hvad er der behov for?	32
Indsatser i organisationer.....	34
Vidensindsamling	34

Status for perioden 2003-2012

JanusCentret (tidligere Projekt JANUS) blev oprettet af Socialministeriet i 2003 og har siden ydet hjælp til børn og unge med seksuel overgrebsadfærd og deres forældre, rådgivet og undervist professionelle samt indsamlet og formidlet viden i de knap 9 forløbne år.

Centret overgik fra Socialministeriets regi til almennyttig fond pr. 1.1.2011 (vedrørende bestyrelse se hjemmesiden). Centret har fået midler 2011-2012 via satspulje (ligesom de foregående år) men denne gang som overgangsstøtte, idet centret nu også drives via indtægtsdækket virksomhed.

Centret blev fra marts 2011 VISO leverandør.

Der er sidst afleveret statusrapport i december 2010, og nærværende rapport er således en samlet opgørelse over centrets resultater siden 2003 inklusiv det forløbne halvandet år siden sidste rapport.

Henvendelser til centret siden 2003

Centret har siden 2003 i alt modtaget ca. 1466 individuelle henvendelser og har på den baggrund haft 6600 telefonrådgivninger.

De 1466 henvendelser drejer sig om 111 behandlingssager med udredning, 6 behandlingssager uden udredning samt 127 udredningssager uden behandling. Visiterede sager udgør således 16 % af alle henvendelser til centret. Herudover har centret haft 88 rådgivnings-, supervisions- og konsultentsager, hvilket svarer til 6 % af samtlige henvendelser.

Telefonhenvendelser udgør 53 % af henvendelser siden centrets opstart i 2003 med i alt 784 telefonhenvendelser¹. Heraf 457 telefonhenvendelser inden for målgruppen samt 327 telefonhenvendelser uden for målgruppen. Det er overvejende sagsbehandlere, der henvender sig men også psykologer, pædagoger fra institutioner og opholdssteder, studerende samt pårørende til enten offer eller krænker.

¹ Centret har i år udarbejdet et dataudtræk på 670 af disse 784 telefonhenvendelser. Se beskrivelse heraf senere i rapporten. Årsagen til differencen er dels, at der siden udtrækket er kommet flere telefonhenvendelser og dels, at flere af disse telefonhenvendelser kan have ændret status, hvis centret fx visiterer sagen som udrednings-, rådgivnings- eller behandlingssag. Endelig bliver registreringsskemaet vedr. telefonhenvendelserne først udfyldt ved afslutning af telefonrådgivningen.

Herudover har centret modtaget 177 henvendelser (12 %) vedrørende ønske om foredrag, undervisning og konferenceoplæg om projektets indsamlede viden. Henvendelser kommer især fra specialskoler men også fra kommunalt ansatte, faglige netværk, interesseorganisationer mv.

Informationssøgende udgør 7 % med i alt 111 henvendelser. De fleste ønsker at interviewe medarbejdere om målgruppen eller er informationssøgende om projektet, mens de resterende har mere specifikke forespørgsler, der ligger uden for JanusCentrets målformulering. Henvendelserne kommer hovedsageligt fra studerende.

Endelig ses 48 pressehenvendelser, 1 mediationssag uden udredning samt 13 henvendelser, det endnu ikke har været muligt at kategorisere.

Vidensformidling 2003 til 2012

JanusCentret har en ret omfattende² foredrags- og undervisningsvirksomhed. I bilag 10 ses opgørelse over denne virksomhed, og i bilag 11abcd kan ses eksempler på foredrag.

JanusCentret underviser også uden for landets grænser og har i det forløbne år undervist/holdt foredrag på Færøerne og i Finland samt ved NFBO konference i Bergen, Norge. Endvidere har centret haft besøg fra bl.a. Estland og Hvide Rusland.

Landets kommuner

Centret har i alt modtaget 829 henvendelser *øst* for Storebælt. Her er bl.a. tale om 102 behandlingssager med udredning, 6 behandlingssager uden udredning, 103 udredningssager uden behandling samt 50 supervisions- og rådgivningssager. Endvidere 264 telefonhenvendelser inden for målgruppen samt 183 telefonhenvendelser uden for målgruppen.

Centret har modtaget i alt 305 henvendelser *vest* for Storebælt. Her er bl.a. tale om 9 behandlingssager med udredning, 22 udredningssager uden behandling, 21 supervisions- og rådgivningssager, 138 telefonhenvendelser inden for målgruppen samt 48 telefonhenvendelser uden for målgruppen.

² Set i relation til centrets kapacitet

Udover de i alt 1134 henvendelser henholdsvis øst og vest for Storebælt har centret modtaget 364 henvendelser, hvor kommunen er uoplyst. Her er bl.a. tale om 55 telefonhenvendelser inden for målgruppen samt 96 telefonhenvendelser uden for målgruppen.

Status på sagsgang i centret

Siden 2003 ses en statusoversigt over sagsgang vedrørende behandlings- og udredningsager i centret på 279 indledende rådgivnings-/forvisitationsmøder, 239 visitationsmøder, 336 kliniske interviews med klienter, 217 testtilbagemeldinger, 464 forældreamneser/familiesamtaler, 237 behandlingsplanlægningsmøder samt 6600 telefonsamtaler (primært rådgivning) og 5298 mailkorrespondancer.

Samlet database 2012

I nærværende rapport beskrives de nyeste data om 221 børn/unge med seksuelt bekymrende og/eller krænkende adfærd og deres familier, som centret har været i kontakt med samt analyse af udvalgte data, der er iøjnefaldende ved denne statusopgørelse.

Efter 9 års vidensindsamling ser en del resultater ud til ret stabilt at være de samme.

Der foreligger nu en database med oplysninger om 221 børn/unge og deres familier. Et næsten tilsvarende antal psykologiske undersøgelser (218 undersøgelser) kan præsenteres og give en psykologisk profil af det første sample af danske børn/unge med seksuelt bekymrende eller seksuelt krænkende adfærd. Hertil kommer vidensindsamling fra behandlingsforløb mv. af de 221 børn/unge, som alle er psykologisk udredt i klinikken. 102 børn/unge har været tilbudt behandling, overvejende gruppebehandling.

JanusCentret har i perioden 2003-2012 haft 221 børn/unge i udredning samt heraf 102 børn/unge i behandling. Således er der siden 2003 blevet etableret 19 børne- og ungegrupper; heraf 11 drengegrupper for normalt begavede, 1 gruppe for drenge med begavelsesniveau under normalområdet, 1 gruppe for drenge med ADHD, 2 pige grupper samt senest 4 grupper for drenge med autismespektrum forstyrrelser.

Resten af centrets klienter har modtaget individuelle behandlingsforløb.

Derudover har JanusCentret siden 2003 løbende etableret og gennemført flere forældregrupper (se forrige statusrapport for beskrivelse af rådgivningsgruppe for forældregruppe), supervisionsgrupper for plejeforældre samt supervisionsgrupper for døgnpædagoger.

Centret har siden 2003 gennemført 26 medationer, hvilket svarer til 25 % af centrets behandlingssager.

Alder og køn

Centret har i alt visiteret 204 drenge og 17 piger. Der er således tale om, at det overvejende er drenge, der begår seksuelle overgreb, mens pigerne udgør 8 %. Lidt over halvdelen er mellem 13 og 15 år, mens 1/5 er mellem 10 og 12 år. En næsten tilsvarende gruppe er mellem 16-18 år.

De fleste klienter (50 %) har begået overgreb mod ét offer, 17 % har begået overgreb mod to ofre, 10 % har begået overgreb mod tre ofre, 5 % har begået overgreb mod fire ofre. 11 % har ikke begået seksuelle overgreb mod et offer, men har derimod en seksuelt bekymrende adfærd, der således er årsagen til, at de henvises til JanusCentret.

Hvad angår *ofrene* for overgreb, er kønsfordelingen: 159 drenge og 191 piger. Således er det samlede offerantal på 350 ofre. 20 % er mellem 3 og 6 år, 28 % er 7-9 år og 28 % er 10-12 år, 15 % er mellem 13 og 15 år, mens 2 % er mellem 16-18 år. 2 % af ofrene er over 18 år.

Bopæl

I det samlede sample ses, at halvdelen af klienterne er hjemmeboende, mens halvdelen er anbragte udenfor eget hjem på henvisningstidspunktet.

De henviste børn/unges egne offererfaringer

Hvad angår de henviste børn/unges egne offererfaringer gør sig gældende, at 69 % har været ofre for svigt – i 68 % af sagerne er der tale om følelsesmæssigt svigt. 33 % (72 klienter) har været udsat for fysisk vold i familien, 10 % (22 klienter) har været udsat for vold uden for familien. Endvidere har 33 % (72 klienter) været vidne til vold i familien (primært mellem forældre (27 %)). 18 % af

centrets klienter (40 klienter) har selv været udsat for seksuelle overgreb i familien, mens 22 % (48 klienter) har været udsat for seksuelle overgreb uden for familien. 14 % har været vidne til seksuelle overgreb inden for familien – primært mellem forældre eller andre familiemedlemmer. 7 % har været vidne til seksuelle overgreb uden for familien – primært mellem børn og unge under 18 år. Endelig har 38 % været ofre for psykisk vold i familien, og 23 % har været ofre for psykisk vold uden for familien.

Politi involveret

Politiet har været involveret i 31 % af sagerne i det samlede sample. 26 % er blevet afhørt. I 12 % af sagerne har retten været indblandet, mens der kun i 10 % af sagerne er blevet afsagt dom (domfældelse).

Ved dataudtræk på klienter over den kriminelle lavalder (15 år) ses 79 klienter, der udgør 35 % af centrets samlede sample på i alt 221 klienter. I sager med klienter over den kriminelle lavalder har politiet dog fortsat kun været involveret i ca. halvdelen af sagerne, nemlig i 54 %. I 48 % af sagerne er klienten blevet afhørt, i 30 % har retten været indblandet, og endelig har der været afsagt dom i 25 % af sagerne.

Relation mellem offer og krænker

Hvad angår *relationen* mellem børn/unge, som er seksuelt grænseoverskridende, og deres ofre, gør det sig fortsat gældende i hovedparten af sagerne, at de kender hinanden og har en relation *forud* for de seksuelle overgreb. I det aktuelle sample er der opgørelse af **350 ofre**, heraf udgør *søskende* 26 %, anden familie 6 % (kusiner, fætre mv.), *skolekammerater* 25 % og endelig *barn på anbringelsessted* 13 %.

Hertil kommer en gruppe ofre (13 %), som er kategoriseret som '*bekendte børn*': Her er tale om børn fra nabolaget (naboer, genboer o.a.), forældres venners børn, aflastnings- eller plejefamilies børn/børnebørn, skilte forældres nye samleveres børn, mindre søskendes legekammerater, børn fra fritidsklubber og lign.

Modsat tidligere opgørelser ses i år en lille gruppe på 16 børneofre (5 %), der er helt fremmede for klienten.

Samlet set er der 32 % intrafamiliære sager og 62 % ekstrarfamiliære sager.

Alder og køn på ofre i de 4 hovedkategorier

Søskende: 93 ofre. Kønsfordeling: 34 drenge (37 %) og 59 piger (63 %).

Aldersfordeling: 32 % 3-6 år; 29 % 7-9 år; 26 % 10-12 år; 10 % 13-15 år; 2 % 16-18 år.

Overgrebene foregår typisk hjemme hos offer eller klient selv, da de som søskende ofte er samboende eller på samvær hos hinanden. I 10 % af tilfældene sker overgrebet andre steder, og i 2 % af sagerne på klientens anbringelsessted.

De fleste søskendeofre bliver udsat for ét overgreb (29 %), 33 % bliver udsat for 2-5 overgreb, mens 12 % udsættes for mellem 6-10 overgreb, og 12 % udsættes for helt op i mod 50 overgreb. I søskendeincestsagerne står overgrebene typisk på i måneder (32 %), men i hele 16 % af sagerne står det på i årevis.

Endvidere er der tale om grove overgreb. I 45 % af sagerne er der tale om penetration, og i 89 % af sagerne yderligere adfærd betegnet som hands on³.

Skolekammerater: 88 ofre. Kønsfordeling: 51 drenge (57 %) og 37 piger (42 %). Aldersfordeling: 1 % 3-6 år; 24 % 7-9 år; 33 % 10-12 år; 31 % 13-15 år, 1 % 16-18 år.

I 78 % af sagerne foregår overgrebene på selve skolen. Kun i 6 % af sagerne sker det hjemme hos klienten, og i yderligere 6 % andre steder end skolen.

De fleste bliver udsat for 1 overgreb (58 %), men i 23 % af sagerne sker der 2-5 overgreb og i 11 % af sagerne 6-10 overgreb. I hovedparten af sagerne (60 %) foregår overgrebet over én dag, i 13 % af sagerne dog i uger og i 15 % af sagerne i månedsvi.

Her er der også tale om grove overgreb. Penetration i 66 % af sagerne, og hands on i 72 % af sagerne.

³ Hands on er betegnelsen for adfærd, der vedrører berøringer såsom onani på/med offer, frottage mv.

Barn på anbringelsessted: 47 ofre. Kønsfordeling: 25 drenge (53 %) og 22 piger (46 %).

Aldersfordeling: 9 % 3-6 år; 30 % 7-9 år; 34 % 10-12 år; 26 % 13-15 år. Ingen ofre over 15 år.

I næsten alle sagerne foregår overgrebene på selve anbringelsesstedet (98 %). 34 % udsættes for ét overgreb, 36 % udsættes for 2-5 overgreb, mens 15 % udsættes for 6-10 overgreb og 11 % udsættes for helt op til 50 overgreb. Hovedparten af overgrebene (40 %) varer ved i månedsvis.

I 62 % af tilfældene er der tale om penetration og i 72 % hands on.

Som det kan ses, udgør gruppen af *meget små børn* (3-6 år) og de yngste børn i skolealderen (7-9 år) en betragtelig del af ofrene, fordelt på de tre kategorier. Tilsammen udgør de 48 % af ofrene, hvilket er en stigning på næsten 10 % siden sidste statusrapport.

Børn med seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd forud for overgreb

Som i forrige statusrapporter skal det i nærværende rapport igen fremhæves, at det fortsat ses, at halvdelen af de henviste børn og unge har udvist *seksuelt bekymrende adfærd*, som går *forud* for seksuel overgrebsadfærd mod andre børn, samt at adfærden er iagttagelig for omverdenen. Ved analyse af de samlede data fra sidste rapport ses endvidere en korrelation *mellem alvorlig seksuelt bekymrende adfærd og alvoren i henvisningsovergrebet*. Se statusrapport VII for nærmere beskrivelse.

Klienter, der har begået egentlige overgreb forud for henvisningsårsagen

JanusCentret har gennem de seneste par år beskrevet, at et vist antal klienter har begået *egentlige* seksuelle overgreb *forud* for den adfærd, der er henvisningsårsag til centret. Det er også beskrevet i tidligere rapport (statusrapport VII), at omgivelserne ikke har intervenseret tilstrækkeligt på trods af kendskab til overgrebet.

I nærværende statusrapport har centret lavet et udtræk på disse klienter, der tidligere har begået seksuelle overgreb.

Af dataene fremgår det, at der er tale om 50 klienter. Det svarer til 22 % af det samlede sample på 221 klienter. De er alle drenge og typisk i puberteten, når de henvises til centret. Således er 24 % 13 år, 10 % er 14 år, 18 % er 15 år, 16 % er 16 år, 10 % er 17 år. Sammenlagt er kun 26 % under 13 år.

Således ses modsatte tendens i forhold til børn og unge med *seksuelt bekymrende adfærd uden ofre*, hvor centrets data viser, at det ofte er de yngre børn mellem 6-12 år (71 %), der har haft en seksuelt bekymrende adfærd forud for henvisning til JanusCentret. Klienter, der har begået egentlige seksuelle overgreb forud for henvisningsårsagen, er således ofte ældre på henvisningstidspunktet.

Sammenlignet med det samlede sample er disse klienter oftere anbragt uden for hjemmet (56 %). De har oftere været udsat for omsorgssvigt (78 %), især er de ofre for fysisk vold (48 %) og psykisk vold (46 %) inden for familien.

Disse klienter har også oftere været i kontakt med behandlingssystemet: hele 82 % har modtaget psykologisk og/eller psykiatrisk behandling forud for visitation til JanusCentret, men heller ikke hér har man intervenseret tilstrækkeligt i forhold til, at klienterne har haft en seksuel overgrebsadfærd. Kun 36 % har fået stillet en diagnose forud for visitation til JanusCentret: 20 % har ADHD, 10 % har psykisk udviklingshæmning, og ingen har fået stillet diagnosen autisme. Efter udredning i JanusCentret viser hele 72 % af klienterne dog tegn på ADHD, 20 % har en IQ under normalområdet, og endelig viser 12 % tegn på autisme. Igen ses en tendens til, at man har overset disse klienters særlige vanskeligheder, hvorfor det må formodes, at de ikke har modtaget den nødvendige hjælp og støtte fra omgivelserne, hvilket igen kan have medvirket til massive sociale, faglige og personlige problemer.

Af centrets data fremgår endvidere, at disse klienter oftere (60 %) har haft en seksuelt bekymrende adfærd forud for henvisningsgrundlaget. En adfærd, der har været iagttagelig for omverdenen.

Klienter, der har begået egentlige seksuelle overgreb forud for henvisningsårsagen til JanusCentret, har oftere begået overgreb mod *flere ofre*, hvilket i sig selv ikke er så mærkeligt, når de netop har haft lejlighed til at begå seksuelle overgreb, uden der er intervenseret tilstrækkeligt. Således har kun 10 % af klienterne begået overgreb mod ét offer, 24 % har begået overgreb mod to ofre, hele 36 % har begået overgreb mod tre ofre, 20 % har begået overgreb mod fire ofre, 6 % har begået overgreb mod fem ofre, og 4 % har begået overgreb på 6 eller flere ofre.

Klienter, der har begået egentlige seksuelle overgreb forud for henvisningsårsagen til Janus-Centret, har tilsammen begået overgreb mod i alt 151 ofre. *Således står disse klienter til ansvar for næsten halvdelen (43 %) af centrets samlede offerdatabase på 350 ofre.* Det må betragtes som en væsentlig andel af ofre fordelt på kun 50 klienter.

Klienter, der har begået egentlige seksuelle overgreb forud for henvisningsårsagen til Janus-Centret, har oftere begået seksuelle overgreb mod deres skolekammerater (32 %) end det ses i det samlede sample (25 %). Dernæst kommer overgreb på søskende (21 %), andre familiemedlemmer (7 %), barn på klientens anbringelsessted (10 %), bekendte børn (9 %), fremmede børn (7 %) og endelig ven/veninder (7 %). Således er det også i disse sager skolerne, der er det typiske overgrebssted (25 %).

Der er endvidere tale om grove overgreb. I 40 % af sagerne har der været tale om penetration, i 21 % forsøg herpå og endelig i 66 % om adfærd kendetegnet ved onani på/med offer, frottage mv. I 40 % af sagerne har klienten brugt tvang og/eller trusler ved overgrebet.

Resultatet af de psykologiske undersøgelser i JanusCentret

I perioden august 2003 – maj 2012 er der undersøgt 218 børn og unge. Formålet med den psykologiske undersøgelse er at vurdere, hvorvidt barnet/den unge er egnet til centrets behandlingsforløb og varighed, eller om der skal iværksættes et andet behandlingstilbud uden for centret.

Flg. tests er anvendt: WISC III, WISC IV (siden 2011), TOVA og Rorschach. Der foretages med disse tre tests en vurdering af barnets/den unges intellektuelle ressourcer, om barnet/den unge har evt. opmærksomhedsmæssige vanskeligheder (ADHD) og af barnets/den unges personlighedsstruktur, herunder følelsesmæssig forvaltning, interpersonel og social kompetence og tilknytningsevne. Ved psykologisk undersøgelse af de 218 børn og unge viser det sig, at lidt under halvdelen er børn/unge, der intellektuelt har behov for særlig støtte og opmærksomhed.

Det generelle funktionsniveau hos de henviste børn og unge viser sig nu at have stabiliseret sig på et niveau, hvor lidt over halvdelen intellektuelt befinder sig inden for normalområdet. Af de psykologiske undersøgelser fremgår, at 42 klienter (19 %) har et begavelsesniveau *under* normalområdet (IQ <69), mens 119 klienter (54 %) har et begavelsesniveau, der svarer til normalområdet (IQ 70-109). Ud af klienter med et begavelsesniveau i normalområdet, befinder 44 klienter (19 %) sig dog i den laveste del af normalområdet (IQ 70-85). 38 klienter (17 %) har et begavelsesniveau *over* normalområdet (IQ > 109).

Andelen af børn og unge med uopdagede ADHD vanskeligheder er fortsat meget stor. I samlet med 221 danske børn/unge udgør gruppen af børn med opmærksomhedsvanskeligheder fortsat den største gruppe med 151 klienter (68 % af samlet sample). I den 9-årige periode JanusCentret har eksisteret har det tilbagevendende været et konsistent fund, at der blandt de undersøgte børn/unge er en stærk overrepræsentation af børn med (forskellige grader af) opmærksomhedsforstyrrelser.

Der har dog inden for de seneste år været tendens til, at flere allerede ved henvisningen, er diagnosticeret med ADHD. Det generelle indtryk af disse børn/unge har dog været, at den iværksatte behandling ikke har været optimal, og at den konkrete viden om ADHD har været for lille både hos barnet/den unge og hos omgivelserne.

Disse uopdagede specifikke opmærksomhedsmæssige vanskeligheder (ADHD problematik) har erfaringsmæssigt medført, at disse klienter har haft store indlæringsvanskeligheder, har fået mange irettesættelser, haft store sociale vanskeligheder samt adfærdsproblemer i form af hyperaktivitet og impulspræget adfærd. Samlet har disse vanskeligheder givet anledning til dårligt selvværd og stor nederlagsfølelse hos den enkelte.

3/4 af klienterne er præget af betydelige følelsesmæssige vanskeligheder. Lidt over halvdelen har en utilstrækkelig interpersonel og social kompetence, og mere end 4/5 har problemer i forhold til at indgå i tilfredsstillende og gensidigt givende interpersonelle relationer.

Personlighedsmæssigt er billedet meget stabilt, idet langt de fleste børn og unge er præget af en umoden personlighed med følelsesmæssige, interpersonelle og sociale vanskeligheder. Generelt er de fleste følelsesmæssigt meget hæmmede og mangler indsigt i sig selv og egne følelser i en grad, så de har svært ved at forstå og forholde sig til andre på en empatisk og indfølelse måde. Ligeledes har de fleste svært ved at indgå i interpersonelle og sociale relationer på en hensigtsmæssig måde. Mange føler sig så socialt usikre, at de ikke magter at opbygge ligeværdige relationer med jævnaldrende. Mange fremviser et usikkert tilknytningmønster, som indikerer, at de har svært ved at stole på og føle tillid til andre mennesker.

Samlet ses således, at hovedparten af de børn og unge, som blev henvist til behandling i JanusCentret i perioden august 2003 – maj 2012, var præget af forskellige vanskeligheder af intellektuel, opmærksomheds- og personlighedsmæssig art, som har medført forringet social og interpersonel kompetence og givet anledning til dårlig selvværdsfølelse.

Psykologisk behandling og diagnose forud for visitation til JanusCentret

Af centrets data fremgår, at hele 74 % af klienterne har modtaget psykologisk og/eller psykiatrisk behandling i PPR-regi, i børne- og ungdomspsykiatrien eller hos privatpraktiserende psykolog forud for visitation til JanusCentret. Det er uvist, hvilken form for behandling klienterne har modtaget, samt hvilke problematikker behandlingen har haft til hensigt at intervenere i forhold til.

Det fremgår også af centrets database, at kun 38 % har fået stillet en diagnose forud for henvisning til JanusCentret. Fx har kun 17 % fået stillet diagnosen *ADHD*, mens hele 68 % viser tegn herpå efter psykologisk udredning i centret. Endvidere har kun 2 % fået stillet diagnosen *autisme*, mens 12 % viser tegn herpå efter udredning i JanusCentret. Endelig har 6 % fået stillet diagnosen *psykisk udviklingshæmning*, mens 19 % vurderes at have en IQ under normalområdet efter udredning i centret.

På baggrund heraf kan konkluderes, at klienterne ikke synes at have fået den nødvendige hjælp, da man ikke har været tilstrækkeligt opmærksom på klientens særlige vanskeligheder. Således er der risiko for, at ovenstående har været medvirkende årsag til disses klienters opvækst med massive sociale og faglige problemer både i skole og i hjem, da man ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til klienternes egentlige behov.

Klienter, der har begået overgreb mod fremmede ofre

Modsat tidligere opgørelser ses i år en lille gruppe på i alt 11 klienter, der har begået overgreb mod i alt 16 fremmede børn. Disse klienter udgør kun 4 % af centrets i alt 221 klienter. Endvidere udgør disse fremmede ofre 5 % af det samlede sample på 350 ofre. Da international forskning viser, at der typisk er en relation mellem krænker og offer, og fordi det samtidig har været JanusCentrets erfa-

ring, at offer og krænker kender hinanden, finder vi det i nærværende rapport interessant at undersøge, hvem disse klienter er – om de skiller sig særligt ud.

Størstedelen af disse klienter (7 klienter) er mellem 13-15 år, 3 klienter er mellem 16-18 år og kun 1 klient er 10-12 år. Således ses, at disse klienter typisk er ældre drenge. 6 af dem er hjemmeboende, mens 5 er anbragt uden for eget hjem. Størsteparten (8 klienter) har været udsat for omsorgssvigt: 5 har været udsat for vold i hjemmet, 3 klienter har været vidne til vold i hjemmet, 2 klienter har været ofre for seksuelle overgreb i hjemmet, mens yderligere 2 klienter har været vidne til seksuelle overgreb i familien. 3 klienter har været ofre for psykisk vold i familien, og 4 klienter ofre for psykisk vold uden for familien.

6 af klienterne har en intelligens under normalområdet, mens yderligere 4 har en intelligens i den nederste halvdel af normalområdet. Således er næsten alle klienterne kendetegnet ved lavt begavelsesniveau. Kun 1 klient har en IQ herover.

7 klienter viser tegn på ADHD, kun 1 klient viser tegn på autisme.

4 af klienterne har haft en seksuelt bekymrende adfærd forud for den adfærd, der har ledt til henvisning i JanusCentret, mens 7 klienter har begået egentlige overgreb forud for henvisningsårsagen.

I næsten alle sagerne (9) har politiet været involveret, mens der kun i 3 af sagerne er sket domsfældelse.

Samlet ses, at disse klienter ligner centrets øvrige klienter og skiller sig således ikke markant ud fra det samlede sample. Dog ses, at de alle (bortset fra en enkelt klient) er kendetegnede ved lavt begavelsesniveau.

Med hensyn til de fremmede børneofre er der derimod kun tale om 2 drenge, mens de resterende 14 børneofre alle er piger.

8 ofre er mellem 7-9 år, 6 ofre er mellem 10-12 år og to ofre er mellem 13-15 år. Således er disse ofre typisk yngre skolebørn.

Det typiske for disse overgreb mod fremmede børn er også, at de *ikke* foregår på de typiske overgrebssteder som hjem, skole og anbringelsessted. Derimod har overgrebsstederne fået kategorien 'andre steder', men det må stå hen i det uvisse, hvor det nærmere præcist er.

I alle sagerne har der været tale om kun ét overgreb, hvilket følger hængende sammen med, at det er vanskeligt at begå flere overgreb mod et barn, man ikke har en relation til.

Der har overvejende været tale om blufærdighedskrænkelser (11 sager). Anal, forsøg på vaginal penetration og oral penetration ses i tre tilfælde.

Forældreoplysninger

Som en grundlæggende del af centrets udredningspraksis i forhold til de henviste børn og unge foretages grundige systematiske optagelser af forældreamneser og selvrapportering. På baggrund af disse optagelser indeholder centrets database oplysninger om et sample på 442 forældre i alt. I 27 % af sagerne er forældrene samlevende, mens 71 % ikke er samlevende. I 33 % af sagerne har klientens mor en ny samlever, mens hun i 26 % af sagerne ikke har en ny samlever. Disse forhold er uoplyste i 11 % af sagerne. 24 % af klienternes fædre har en ny samlever, mens 11 % ikke har. Dog er disse oplysninger ikke tilgængelige i 34 % af sagerne og må tolkes som et udtryk for, at centret oftere har kontakt med klienternes mødre end deres fædre.

46 % af klienternes mødre er i arbejde på henvisningstidspunktet, hvorimod 35 % ikke er i arbejde. I 13 % af sagerne er disse oplysninger uoplyste.

46 % af klienternes fædre er i arbejde på henvisningstidspunktet, hvorimod 10 % ikke er. Disse tal skal dog tages med forbehold, idet vi ikke kender til disse forhold i hele 40 % af sagerne. Som nævnt er dette ofte et udtryk for, at centret primært har kontakt med mødre.

Med hensyn til forældrenes uddannelse viser centrets data, at 30 % af klienternes mødre er ufaglærte, mens 21 % er faglærte. 7 % har en kort videregående uddannelse, mens tilsvarende 7 % har en mellem til lang videregående uddannelse. I 33 % af sagerne, er disse oplysninger ikke tilgængelige for mødrenes vedkommende. 16 % af klienternes fædre er ufaglærte, mens 20 % er faglærte. 2 % af fædre har en kort videregående uddannelse, mens 7 % har en mellem til lang videregående uddannelse. I 52 % af sagerne er disse oplysninger dog ukendte.

Af centrets data fremgår, at 41 % af mødrene ikke har fået stillet en diagnose, hvorimod yderligere 38 % har: fx er 11 personlighedsforstyrrede, 26 har en affektiv lidelse, 34 har et misbrug. I 22 % af sagerne kender vi ikke til, om klientens mor har fået stillet en diagnose.

Endvidere viser data, at 33 % af fædrene ikke har fået stillet en diagnose, hvorimod 27 % af fædrene har fået stillet en diagnose: 5 er personlighedsforstyrrede, 4 har en diagnose inden for det skizofrene spektrum, 37 har et misbrug, 3 har ADHD. I 40 % af sagerne er disse forhold uoplyste, hvorfor tallene kan afvige.

Centrets data viser endvidere, at en del af forældrene selv har en offerproblematik bag sig: 31 % af mødrene har selv været udsat for overgreb, 38 % af mødrene har ikke været udsat for overgreb, mens disse forhold er ukendte i yderligere 31 % af sagerne.

I forhold til fædrenes offerbaggrund er tallene mere upræcise, idet disse forhold ikke er kendte i 59 % af sagerne. 31 % af fædrene har ikke været udsat for overgreb, hvorimod 10 % har.

Gruppebehandling

JanusCentret tilbyder fortsat gruppebehandling til visiterede børn/unge, som efter endt udredning vurderes at kunne profitere af denne behandlingsform, mens andre tilbydes individuel behandling. Det er fortsat ca. halvdelen af de visiterede børn/unge, der tilbydes behandling. Gruppebehandlingskonceptet, behandlingsovervejelser etc. er beskrevet i tidligere statusrapporter, forskningsrapporter og kvalitative analyser (se www.januscentret.dk). Der foretages kontinuerligt metodeudvikling. Se senere afsnit *Specialiseret behandlingstilbud til børn og unge med særlige behov*.

Mediationer/genoprettende møder

Som beskrevet i tidligere statusrapporter og artikler⁴ har centret som en af sine væsentlige arbejdsmetoder møder mellem offer og krænker. Møder mellem parterne er en del af det økologiske behandlingsperspektiv, som både anerkender ofrets behov, og at andre end ofret er blevet påvirket af overgrebet. Særligt i sager med søskendeincest repræsenterer metoden et potentielt forbedren-

⁴ Se www.JanusCentret.dk og PsykologNyt nr.1, 2009.

de/genoprettende perspektiv med henblik på at facilitere en potentiel fremtidig relation mellem offer og krænker. I metoden ligger også en særlig anerkendelse af, at både offers og krænkere familier er påvirket af de seksuelle krænkelser.

Resultater og erfaringer fra mediationer er tidligere beskrevet i statusrapporter og artikler, og der er gennemført mediationer i 26 af behandlingssagerne (25 %). Som tidligere udgør søskendesager hovedparten. Endvidere er der gennemført mediation i 4 af udredningssagerne. Således har centret gennemført 30 mediationer siden opstart i 2003.

Mange af centrets mediationer foretages i tæt samarbejde med Center for Seksuelle Overgreb på Rigshospitalet og Skt. Stefans Rådgivningscenter ved Københavns Kommune. Endvidere er JanusCentrets medarbejdere startet på en nyligt oprettet mediationsuddannelse sammen med mediationsnetværket. En uddannelse, der forventes afsluttet i efteråret 2012 og udmønter sig i en antologi.

AIM

Som supplement til den hidtidige udredningsprocedure⁵ har JanusCentret implementeret AIM som model til vurdering af risiko for gentagelse af krænkende adfærd (recidiv). Af tidligere statusrapport VII fremgår beskrivelse af vurderingsmodellen. Den er evidensbaseret og egnet til *at assistere* en klinisk vurdering. Ved hjælp af en lang række scores (dynamiske og statiske) er det muligt, ud fra hvor høje hhv. bekymrings- og styrkescores er, at vurdere i hvor høj grad, der skal fokuseres på forandring i den unges liv og personlighed, og i hvor høj grad der primært skal fokuseres på støtte og forbedring. Det kan også aflæses, hvordan indsatsen skal fordeles mellem fx udviklingsmæssige anliggender hos den unge (= terapi) og familieanliggender (=familieterapi). Modellen er hjælpsom med henblik på at vurdere det nødvendige, men tilstrækkelige indsatsniveau og vurdere recidivrisiko.

⁵ Som beskrevet i tidligere statusrapporter er der tale om hhv. psykologisk undersøgelse, kliniske interviews og forældresamtaler.

Status for perioden 22.12.2010 – 1.5.2012

Siden sidste statusrapport i slutningen af december 2010 har centret indført tiltag, der yderligere er med til at underbygge centrets økologiske behandlingspraksis. Dels har centret udviklet et nyt behandlingskoncept til børn og unge med særlige behov med særlig inddragelse af barnets/den unges netværk. Dels har centret implementeret netværkssamtaler som en del af den samlede udredningspakke med henblik på netværksanalyser i de sager, centret får henvist.

Derudover har JanusCentret siden sidste statusrapport indført flere nye forskningskategorier til yderligere belysning af faktorer i sager om børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd.

I år har centret også haft mulighed for yderligere at undersøge de mange telefonhenvendelser, som modtages hvert eneste år.

Endelig er centret dels blevet VISO leverandør og dels deltager centrets medarbejdere på en mediationsuddannelse med resten af mediationsnetværket (senest beskrevet i statusrapport VII).

Bidrag til en økologisk behandlingspraksis

Som beskrevet i tidligere rapporter arbejder JanusCentret ud fra et økologisk udviklingsperspektiv, hvilket grundlæggende plæderer for, at man ikke kan adskille individ og miljø. Individet udvikles i konteksten af sit miljø og kan altså ikke forstås adskilt fra dette. Hvis der sker ændringer i miljøet, vil det påvirke individet, ligesom individet også påvirker miljøet. Således er der tale om et transaktionelt økologisk udviklingsperspektiv.

Dette perspektiv har følgelig nogle konsekvenser for den måde, man anskuer behandling på. I JanusCentret har vi således implementeret et økologisk behandlingsperspektiv, der netop tilgodeser både individet men også dennes miljø: herunder rådgivningsgrupper til forældre, supervision til plejeforældre, skole og institutioner. Således tager vi højde for, at individet er en del af sit miljø, samt at en effektiv behandling også må tage højde for de forskellige miljøer, hvori individet indgår (familie, skole mv.) samt varetage individets eget perspektiv og behov (individuel og gruppebehandling).

Særligt på baggrund af den økologiske forankring har centret igen i år implementeret nogle nye tiltag. Centret har bl.a. implementeret netværksanalyser som en del af udredningspakken, og centret har udviklet et nyt behandlingskoncept for børn og unge med særlige behov med inddragelse af netværket. Dette nye behandlingskoncept udsprang særligt på baggrund af evaluering af det gruppebehandlingskoncept til børn og unge med autismespektrumforstyrrelser, som centret indførte i 2010.

Evaluering af gruppebehandlingstilbud til børn og unge med autismespektrumforstyrrelser

JanusCentret evaluerede i starten af det nye år det gruppebehandlingskoncept, som centret siden 2010 har tilbudt børn og unge med autismespektrumforstyrrelser (se statusrapport VIII for beskrivelse heraf).

Centret fandt, at der var flere udfordringer og barrierer ved konceptet. Først og fremmest var det konklusionen, at der trods enslydende diagnose var en radikal forskel på klienternes kompetencer. Det var også oplevelsen, at det var et forstyrrende element i sig selv, at disse klienter sad sammen i en gruppe. De havde alle hukommelsesvanskeligheder, hvorfor de fra gang til gang havde svært ved at huske opgaverne og indholdet i forløbet. De fik ikke lavet hjemmeopgaver, og der var for stor forskel på forældrenes ressourcer i forhold til at støtte barnet.

JanusCentret konkluderede på baggrund heraf, at klientens netværk (forældre, skole, anbringelsessted, støttekontaktperson mv.) i langt højere grad skal involveres i behandlingen, hvis denne skal lykkes. JanusCentret fandt, at samme udfordringer gør sig gældende i stort set alle sager om børn og unge med særlige behov, hvorfor centret besluttede at tilbyde et nyt specialiseret behandlingstilbud til denne specifikke gruppe børn og unge. Det vurderes, at det særligt i forhold til børn og unge med særlige behov (børn og unge med autismespektrumforstyrrelser, psykisk udviklingshæmning, psykisk sårbarhed eller generelle adfærdsproblemer og sociale vanskeligheder) er nødvendigt med en fælles indsats. Således spiller netværket en afgørende rolle i disse sager. På baggrund heraf har centret udviklet et særligt specialiseret behandlingstilbud.

Specialiseret behandlingstilbud til børn og unge med særlige behov og seksuelt grænseoverskridende adfærd

Børn og unge med specifikke vanskeligheder, såsom autismespektrumforstyrrelser og psykisk udviklingshæmning, har en øget risiko for at udvikle grænseoverskridende og krænkende seksuel adfærd, idet de ofte har svært ved at aflæse sociale situationer og spilleregler og har manglende kendskab til grænser. Samtidig er mange også impulsstyrede, og det ses, at sammenlagt med puberteten, er der en øget risiko i forhold til at overtræde andres grænser.

Når barnet eller den unge har særlige behov, tilbyder JanusCentret specialiserede behandlingstilbud, der er tilrettelagt med hensyntagen til barnets særlige vanskeligheder og funktionsniveau med høj inddragelse af barnets/den unges netværk, så den indlærte viden vedligeholdes og trænes i hverdagen. Disse tilbud følger de samme målsætninger og arbejder med de samme temaer som de øvrige gruppetilbud, men benytter redskaber, der fokuserer på at være psykoedukative frem for terapeutisk indsigtsgivende.

Udover det direkte arbejde med klienten (med deltagelse af dennes forældre eller primære omsorgspersoner) er det primære fokus, at der foretages en opkvalificering af klientens netværk (forældre, skole, opholdssted) til fremadrettet at varetage det videre arbejde med klientens vanskeligheder.

Tilbuddet består af fire moduler. Første modul er et indledende opstartsmøde med klientens netværk fx forældre, skole, opholdssted, PPR, repræsentant fra Børne- eller Ungdomspsykiatrien mv. samt sagsbehandler. Her koordineres indsatsen. Det aftales hvem, der deltager i hvilke moduler, og hele netværket introduceres til forløbet. Således koordineres en fælles og ensrettet indsats på tværs af netværket.

Andet modul består af et kursusforløb for professionelle og forældre (á 2 x 3 timer). Indholdet i kursusforløbet består af:

- a) Baggrundsviden vedr. børn og unge med seksuelt grænseoverskridende adfærd og udviklingen af seksualitet
- b) Forståelse af barnets særlige behov

- c) Materiale gennemgang til brug i behandlingsforløb med barn
- d) Rådgivning i forhold til forebyggelse af seksuel overgrebsadfærd

Tredje modul er et behandlingsforløb med klienten og dennes primære omsorgspersoner (og evt. lærere og pædagoger). Rammen er sat til 8 x 2 timer. Her gennemgås behandlingsprogram og arbejdsredskaber sammen med klienten og de primære omsorgspersoner med det formål at træne disse i at anvende øvelserne fremadrettet med klienten. Formålet er at reducere seksuel grænseoverskridende adfærd og udvikle en normal alderssvarende seksualitet.

Fjerde og sidste modul består i opfølgende netværksarbejde i form af supervision (1 gang månedligt i alt 6 x 2 timer) for klientens primære omsorgspersoner og andre vigtige netværkspersoner. Formålet er at supervisere på forældres og øvrige netværks arbejde med klienten, herunder evaluering, rådgivning og sparring.

De første specialiserede behandlingsforløb for børn og unge med særlige behov forventes at starte i august 2012. De indledende møder er allerede igangsat.

Netværksanalyser

Som en del af centrets økologiske behandlingspraksis har centret i år tilføjet netværksanalyser i udredningsproceduren. Centret har oplevet et behov for i højere grad at involvere klienternes netværk i både udredningen og behandlingen. Således afholdes der nu netværkssamtaler med klientens plejeforældre, skole, anbringelsessted, støttekontaktperson eller andre relevante professionelle omkring klienten. Disse professionelle kan dels bidrage med afgørende viden om klienten, og dels kan samtalerne give et indblik i, hvorvidt netværket formår at støtte klienten på en hensigtsmæssig måde. Netværksanalysen indgår således som en del af udredningsforløbet og er med til at pege på klientens samlede behandlingsbehov. Se evt. bilag XX for udkast til interviewguide vedr. netværkssamtaler.

Behandling af ofre

JanusCentret har særligt i forhold til søskendeincestsager oplevet et stigende behov for at tilbyde offerbehandling. Det vurderes særligt meningsfuldt i søskendeincestsager at inddrage hele familien i forløbet i centret som fælles indsats. Således er centret i 2012 begyndt at tilbyde offerbehandling.

Nye forskningskategorier

Centret har i 2011 indført flere forskellige forskningskategorier til databasen for belysning af yderligere faktorer i sager om børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd. Det drejer sig om registrering af klienter med tegn på autismespektrumforstyrrelser, klienter med tegn på psykose, klienter med selvmordstanker, klienter, der har været involveret i ildspåsættelse og endelig klienter, der har været involveret i dyremishandling.

Klienter med tegn på autismespektrumforstyrrelser

På baggrund af en tilsyneladende stigende henvisning af børn og unge med autismespektrumforstyrrelser blev det vigtigt at undersøge hvor mange børn og unge, der viser specifikke tegn herpå efter psykologisk udredning i centret. Resultatet er, at 12 % af de henviste børn og unge (i alt 26) viser tegn på autismespektrumforstyrrelser efter udredning i centret (kun 2 % havde fået stillet diagnosen forud for henvisning). Dette tal afspejler, at centret i højere grad har visiteret disse børn og unge og samtidig har kunnet tilbyde dem behandling.

På baggrund heraf har centret også udviklet et helt nyt behandlingskoncept til netop denne målgruppe. Se beskrivelse heraf i afsnittet *Specialiseret behandlingstilbud til børn og unge med særlige behov*.

De 26 henviste klienter med tegn på autisme drejer sig om 25 drenge og 1 pige. Hovedparten er (13 klienter) i puberteten mellem 13-15 år, 5 klienter er mellem 10-12 år, og 6 klienter er mellem 16-18 år. De resterende to klienter er mellem 6-9 år.

Næsten alle klienterne er fra Hovedstadsområdet eller Sjælland bortset fra to klienter fra Midtjylland og to klienter fra Nordjylland.

Kun 9 klienter (35 %) er hjemmeboende, mens 17 klienter (65 %) er anbragte uden for hjemmet. 65 % har været udsat for omsorgssvigt: 8 klienter har været udsat for vold i hjemmet, 9 klienter har været vidne til vold i hjemmet, 5 klienter har været ofre for seksuelle overgreb i hjemmet og 5 klienter uden for hjemmet. Endelig har 9 klienter været ofre for psykisk vold i familien og 5 klienter uden for familien. 9 klienter har været vidne til psykisk vold i hjemmet – primært mellem forældre.

22 klienter (85 %) har modtaget psykologisk/psykiatrisk behandling forud for henvisning til JanusCentret.

Efter udredning i JanusCentret ses, at 7 klienter (27 %) har en IQ under normalområdet, 14 klienter (54 %) har en IQ inden for normalområdet, mens 4 klienter (15 %) har en IQ over normalområdet. 16 klienter (62 %) viser endvidere tegn på ADHD, hvorimod kun 4 klienter havde fået stillet diagnosen forud for henvisning til centret.

Af centrets data fremgår det, at også halvdelen af disse klienter har haft en seksuelt bekymrende adfærd forud for den overgrebsadfærd, der gør, at sagen henvises til JanusCentret. Yderligere 23 % har begået egentlige seksuelle overgreb forud for henvisningsårsagen. Altså skiller børn og unge med autisme sig ikke ud fra det samlede sample på netop dette område.

Af centrets data fremgår, at de 26 klienter til sammen har begået overgreb mod i alt 42 ofre. Således står disse klienter til ansvar for 12 % af de i alt 350 ofre.

Der er tale om 17 'drengеоfre' (40 %) og 25 'pigeоfre' (60 %). Således ses en lille tendens til flere ofre af hunkøn, end det gør sig gældende ved det samlede sample. 6 ofre (14 %) er 3-6 år, 17 ofre (40 %) er 7-9 år, 8 ofre (19 %) er 10-12 år, 7 ofre (17 %) er 13-15 år.

12 ofre (29 %) er søskende, 9 ofre (21 %) er skolekammerater, 7 ofre (17 %) er børn på klientens anbringelsessted og 9 ofre (21 %) er bekendte børn. Således ses 31 % intrafamiliære overgreb og 69 % ektrafamiliære overgreb.

De fleste overgreb (43 %) finder sted på ofrets bopæl, hvilket må formodes at være i sager, der omhandler sammenbragte familier, hvor klienten fx kommer på samvær i weekenderne. 17 % foregår på skoler, og yderligere 17 % foregår på klientens anbringelsessted.

16 ofre har været udsat for 1 overgreb, 15 ofre har været udsat 2-5 overgreb, 2 ofre 6-10 overgreb, 4 ofre har været udsat for 11-50 overgreb, mens to ofre har været udsat for op imod 51-100 overgreb. 18 ofre har været udsat for anale og/eller vaginale overgreb, 6 ofre har været udsat for forsøg på penetration, 29 ofre har været udsat for hands on såsom onani og beføling og 10 ofre har været udsat for hands off som blufærdighedskrænkelser. Det samme offer kan have været udsat for flere typer adfærd.

I 16 sager har overgrebet stået på en enkelt dag, i 3 sager i ugevis, i 12 sager i månedsvis og i 6 sager i årevis. 19 ofre har været udsat for tvang og/eller trusler.

Klienter med tegn på psykose

Centret har ligeledes i år implementeret registreringer af psykisk sårbare børn og unge: børn og unge med tegn på psykose. Centrets data viser dog, at kun 5 % af de henviste børn og unge viser tegn på psykisk sårbarhed, det vil sige tegn på psykose.

Klienter med selvmordstanker

Forskning viser (?), at mange børn og unge, der har begået seksuelle overgreb, er så påvirkede af deres adfærd, at de har tanker om at tage deres eget liv.

Det er JanusCentrets antagelse, at børn og unge ikke selv afslører disse tanker, medmindre man spørger dem helt konkret herom. Således indførte centret i 2011 spørgsmål om selvmordstanker og selvmordsplaner i de kliniske interviews med børn og unge. Samtidig tilføjede centret kategorierne i databaseregistreringen.

Centrets data viser, at 5 % af de henviste børn og unge rapporterer om selvmordstanker på baggrund af den seksuelle adfærd. Dette tal er dog meget usikkert, idet denne faktor er uoplyst i 67 % af sagerne. Dette er selvfølgelig udtryk for, at centret som nævnt først har indført spørgsmål om selvmordstanker og selvmordsplaner i de kliniske interview i 2011.

Klienter, der er fascinerede af ild

Internationale studier (?) viser, at der er en forbindelse mellem seksuel overgrebsadfærd og fascination af ild. Således har JanusCentret i 2011 indført databaseregistrering af fascination af ild (såsom ildspåsættelse) og samtidig implementeret spørgsmål om ildspåsættelser og fascination af ild i interviewguiden til de kliniske interviews. Centrets data viser, at 8 % af de henviste børn og unge har været involveret i ildspåsættelse. Tallet er dog usikkert, idet denne faktor er uoplyst i 61 % af sagerne og må antages at være udtryk for, at centret først i 2011 er begyndt at spørge klienterne direkte herom.

Klienter, der har været involveret i dyremishandling

Internationale studier (Ressler et al., 1988; Tingle et al., 1986; Ascione, 2001) viser, at mishandling af dyr⁶ er en væsentlig risikofaktor i forhold til udvikling af seksuel overgrebsadfærd. Således har JanusCentret i 2011 indført databaseregistrering af mishandling af dyr og samtidig implementeret spørgsmål herom i interviewguiden til de kliniske interviews. Centrets data viser, at 6 % af de henviste børn og unge har været involveret i dyremishandling. Tallet er dog usikkert, idet denne faktor er uoplyst i 63 % af sagerne og må antages at være udtryk for, at centret først i 2011 er begyndt at spørge klienterne direkte herom.

Telefonhenvendelser

JanusCentret har siden opstart 2003 registreret alle telefonhenvendelser, men har ikke tidligere haft mulighed for at undersøge disse nærmere. Siden 2011 har centret haft studentermedhjælpere til at registrere oplysninger vedrørende i alt 670 henvendelser af i alt 784 i et særligt elektronisk registreringsskema, hvilket gør, at centret i år har haft mulighed for – ligesom det gør sig gældende i udrednings- og behandlingssagerne - at lave et dataudtræk på disse henvendelser samt de involverede ofre.

⁶ Centret anvender AIM's definition af mishandling af dyr: '*Socialt uacceptabel adfærd, der bevidst forårsager unødvendig smerte, lidelse, stress og/eller død mod et dyr*'.

JanusCentret registrerer først og fremmest om telefonhenvendelserne er inden for eller uden for målgruppen. Telefonhenvendelser *inden* for målgruppen omhandler børn og unge (mellem 4-18 år) med seksuelt bekymrende og/eller krænkende adfærd. Telefonhenvendelser *uden* for målgruppen omhandler typisk andre problematikker såsom offerproblematikker.

Telefonhenvendelser inden for målgruppen

Centrets database indeholder i alt 365 telefonhenvendelser inden for målgruppen. 323 henvendelser vedrører drenge (88 %) og kun 42 piger (12 %). Hovedparten (39 %) af henvendelserne drejer sig om børn/unge mellem 13-15 år. 10 % er mellem 3-6 år, 14 % mellem 7-9 år og 18 % mellem 10-12 år. Således ses, at risikoen for en seksuelt bekymrende og/eller krænkende adfærd stiger med alderen, og at puberteten synes at være en særlig risikoperiode i forhold til at begå seksuelle overgreb. Yderligere 17 % af henvendelserne drejer sig om unge mellem 16-18 år.

Hovedparten (38 %) af de, der i første omgang henvender sig til centret, er sagsbehandlere. 16 % er psykologer, 6 % pædagoger, 4 % lærere og 5 % ledere. Således udgør professionelle 73 % af de, der henvender sig til centret første gang. Det bemærkelsesværdige er, at centrets forskning viser, at 25 % af alle overgreb begås på skoler, men samtidig er det kun i 4 % af henvendelserne, at der er tale om, at en lærer henvender sig.

Pårørende, såsom forældre til krænkere, udgør 16 % af henvendelserne.

Telefonhenvendelserne inden for målgruppen dækker hele landet. De fleste henvendelser (41 %) er fra Hovedstadsområdet, 24 % fra øvrige Sjælland, 11 % fra Syddanmark, 13 % fra Midtjylland og 10 % fra Nordjylland. I 7 % af sagerne er kommunen ikke oplyst.

I 29 % af henvendelserne er klienten hjemmeboende og i 28 % udeboende. Denne faktor er dog uoplyst i hele 48 % af henvendelserne, hvorfor tallene skal tages med et vist forbehold.

Det fremgår af databasen, at man har observeret en seksuelt bekymrende adfærd hos barnet/den unge *forud* for henvendelsesårsagen i 38 % af sagerne. Dette stemmer overens med den tendens, der ses i databasen vedrørende udrednings- og behandlingssagerne, hvor 50 % af klienterne haft en seksuelt bekymrende adfærd forud for, at de begår deres første seksuelle overgreb.

Som i udrednings- og behandlingssagerne er den seksuelt bekymrende adfærd i telefonhenvendelserne også karakteriseret ved adfærd som hyperonani, frottage, verbalt krænkende adfærd, blufærdighedskrænkelser, pornografi og generel seksualiserende adfærd.

Også i telefonhenvendelserne ses, at nogle klienter (15 %) har begået egentlige seksuelle overgreb *forud* for den adfærd, der gør, at man henvender sig til JanusCentret.

I 39 % af henvendelserne har barnet/den unge begået overgreb mod ét offer og i 14 % mod to ofre. Dette forhold er dog uoplyst i hele 34 % af henvendelserne. I 9 % af henvendelserne er der tale om seksuelt bekymrende adfærd *uden* ofre.

I kun 15 % af henvendelserne er politiet involveret.

I 39 % af henvendelserne er der tale om børn/unge med særproblematikker som psykisk udviklingshæmning (16 %), tegn på ADHD (17 %), autismespektrumforstyrrelser (5 %) samt sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder (5 %).

Hovedårsagen til, at disse telefonhenvendelser afsluttes og ikke visiteres til centret, er på grund af manglende genhenvendelse fra enten sagsbehandler (i 22 % af sagerne) eller anden henvender (37 %). I 8 % af henvendelserne har man fundet et andet behandlingstilbud, i 12 % af sagerne henvises til anden rådgivningsinstans, og endelig i 15 % af sagerne vurderes det, at telefonrådgivningen gennem JanusCentret har været tilstrækkeligt i forhold til intervention i sagen.

Som noget nyt har det i år også været muligt at lave et dataudtræk på de ofre, der er involveret i disse telefonhenvendelser.

De 365 børn og unge med seksuelt bekymrende og/eller krænkende adfærd, som udgør de 365 telefonhenvendelser inden for målgruppen, har tilsammen begået overgreb mod i alt 311 ofre. 143 af ofrene er drenge (46 %), og 153 er piger (49 %). Kønnen er uoplyst i 5 % af henvendelserne.

7 % af ofrene er mellem 2-4 år, 18 % af ofrene er mellem 5-7 år, 20 % er mellem 8-10 år, 17 % er mellem 11-13 år, og endelig er 8 % mellem 14-16 år. Ofrets alder er dog uoplyst i hele 30 % af henvendelserne.

Som det fremgår i centrets udrednings- og behandlingssager ses samme tendens til relation mellem offer og krænker i telefonhenvendelserne. I 23 % af henvendelserne er ofret en søskende, i 13 % en skolekammerat, i 10 % et barn på klientens anbringelsessted og endelig i 14 % et bekendt barn.

Samlet ses intrafamiliære ofre i 30 % af henvendelserne og ekstrarfamiliære ofre i 44 % af henvendelserne. Relationen mellem offer og krænker er dog uoplyst i 23 % af henvendelserne.

I 34 % af henvendelserne har der været tale om penetration, i 26 % om adfærd karakteriseret ved hands on, i 23 % hands off. Type af overgrebsadfærd er uoplyst i 25 % af henvendelserne.

Telefonhenvendelser uden for målgruppen

Centrets database indeholder i alt 305 telefonhenvendelser uden for målgruppen. 121 henvendelser vedrører børn/unge med seksuelt bekymrende og/eller krænkende adfærd (40 %) og 140 henvendelser vedrører ofre for seksuelle overgreb (46 %). I 36 henvendelser (12 %) omhandler henvendelsen noget helt tredje, der ikke har relevans for centret, hvorfor henvendelsen bliver kategoriseret '*uden for målgruppen*'.

I 214 af henvendelserne drejer det sig om drenge (70 %), og i 77 henvendelser (25 %) drejer det sig om piger. I 5 % af henvendelserne er kønnet uoplyst.

I 7 % af henvendelserne er pågældende barn mellem 2-4 år, i 12 % mellem 5-7 år, i 7 % mellem 8-10 år, i 12 % mellem 11-13 år, i 17 % mellem 14-16 år, i 15 % mellem 17-19 år og endelig ses, at i 13 % af henvendelserne drejer det sig om en ung på 20 år eller derover. Alderen er dog uoplyst i hele 17 % af henvendelserne.

Samlet ses, at i telefonhenvendelser uden for målgruppen drejer henvendelserne typisk om unge i en højere alder, end vi ser i både udrednings- og behandlingssagerne og telefonhenvendelserne inden for målgruppen. Denne tendens afspejler angiveligt, at telefonhenvendelserne netop er *uden* for målgruppen, dvs. klienter, der ligger uden for centrets typiske målgruppe: børn og unge mellem 4-18 år.

Som i telefonhenvendelserne inden for målgruppen er det også i disse henvendelser hovedsageligt sagsbehandlere (29 %), der henvender sig i første omgang. Dernæst er det mest typiske (13 %) forældre til *offer*. Psykologer henvender sig i 12 % af sagerne, pædagoger i 5 %, ledere i 3 % og forældre til krænker i 5 % af henvendelserne. Ofre henvender sig selv i 3 % af sagerne, mens unge, der har krænket seksuelt, kun har henvendt sig i 1 % af sagerne. 'Andre', der henvender sig, udgør hele 21 %, hvorfor det bør undersøges nærmere ved senere lejlighed, hvem disse 'andre' er.

Hvem, der henvender sig, er uoplyst i 9 % af henvendelserne.

Samlet ses, at professionelle henvender sig i 52 % af sagerne, mens pårørende til offer eller krænkere udgør 23 %. Som nævnt udgør 'Andre' 21 %, og det må forventes, at der i denne kategorisering både gemmer sig professionelle og pårørende.

Telefonhenvendelserne uden for målgruppen fordeler sig over kommuner i hele landet, men som i centrets andre sager er hovedparten fra Hovedstadsområdet (31 %) og øvrige Sjælland (28 %). 6 % af henvendelserne kommer fra Syddanmark, 7 % fra Midtjylland og 5 % fra Nordjylland. Handekommunen er uoplyst i 23 % af henvendelserne.

Den primære afslutningsårsag (det vil sige, hvorfor henvendelsen er uden for målgruppen og dermed bliver afsluttet) er, at der er tale om en offerproblematik (41 %). I disse henvendelser henviser centret typisk til Center for Seksuelle Overgreb på Rigshospitalet eller andre instanser, der behandler ofre. I 5 % af henvendelserne er afslutningsårsagen, at det pågældende barn er under 4 år, og i 18 % fordi den unge er over 18 år. I forhold til de voksne krænkere henviser JanusCentret typisk til Sexologisk Klinik i København eller Risskov.

VISO leverandør

Siden marts 2011 har JanusCentret været VISO leverandør.

VISO er en del af Socialstyrelsen og den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation inden for det sociale område og specialundervisning. VISO yder vejledende specialrådgivning- og udredning til landets kommuner, borgere, institutioner og tilbud, når kommunen har behov for særlig supplerende ekspertise, viden og erfaring. VISO har desuden til opgave at opsamle, formidle og udvikle faglig viden inden for social- og specialundervisningsområdet.

Som leverandør bidrager man til løsningen af VISO-sager. VISO køber således rådgivnings- og udredningsydelser af en række leverandører rundt om i landet. Ydelserne skal leveres af de leverandører, som anses for at have den største ekspertise på området, og som oftest er ekspertisen kun at finde få steder i landet.

Siden marts 2011 har JanusCentret tilbudt rådgivnings- og udredningsydelser i 13 VISO sager.

Mediationsuddannelse

JanusCentrets medarbejdere startede i efteråret 2011 på en nyligt oprettet mediationsuddannelse sammen med mediationsnetværket. En uddannelse der forventes afsluttet i efteråret 2012 og ud-mønter sig i en antologi.

Mediebevågenhed

Siden forrige statusrapport har JanusCentret oplevet en stigende mediebevågenhed. Centret kontaktes ofte af medierne, der ønsker ekspertudtalelser i forhold til sager om seksuelle overgreb. Således har centret deltaget i flere tv shows og radioprogrammer. Her kan bl.a. nævnes deltagelse i Aften-showet og TV Avisen på DR1, Lounge på TV2 Lorry og endelig tv-høring på TV2 Nord. Se evt. links hertil på centrets hjemmeside www.januscentret.dk.

Centret er som i de tidligere år også blevet interviewet til flere andre medier såsom Politiken og Kristeligt Dagblad (?).

Indsatser i forhold til børn og unge med seksuel overgrebsadfærd - hvad er der behov for?

Med baggrund i den her præsenterede viden om det første danske sample af danske børn og unge med seksuel overgrebsadfærd, indsamlet gennem knap 8 år, kan en indsats i forhold til såvel forebyggelse som behandling dimensioneres.

Det kan først og fremmest konstateres, at JanusCentret har registreret en øget erkendelse hos professionelle af, at børn/unge med seksuel overgrebsadfærd overfor andre børn eksisterer og af, at der er tale om en gruppe børn, som skal tildeles opmærksomhed i kommuner, skoler, dag- og døgninstitutioner mv. Denne udvikling har været markant, ligesom ønsket om at få tilført viden har været det.

Men der er brug for en samlet og ensartet landsdækkende indsats, tiltag til samlet vidensindsamling, indsatser i forhold til særlige grupper, øget vidensformidling, retningslinjer for udarbejdelse af beredskabsplaner, seksualpolitik mv.

Da yngre børn udgør en betragtelig del af ofre for andre børn/unges overgreb - de 3-8-årige udgør 40 % af ofre - og da de yngste af børnene, som begår overgreb, de 6-12-årige, selv i betragtelig grad er seksuelt misbrugte, knap 40 %, er det af afgørende betydning, at en koordineret og fokuseret indsats iværksættes for dels at beskytte i forvejen *sårbare børn* mod overgreb og dels forebygge, at børn, der er ofre for overgreb, selv udvikler overgrebsadfærd. (Denne sårbarhed hos ofre kan yderligere understreges af, at 77 % af ofre for seksuelle overgreb i skolerne er børn, der selv går i specialskole/klasse). Hertil kommer at en betragtelig del af de børn, der begår overgreb, slås med andre vanskeligheder i form af begavelseshandicap, opmærksomhedsforstyrrelser, øget psykisk sårbarhed som følge af omsorgssvigt i opvæksten mv., således som det er beskrevet i denne rapport.

Forslag til indsatser i forhold til børn med seksuel overgrebsadfærd er grundigt beskrevet i såvel forrige som sidste års statusrapport VII, hvor der også kan ses katalogisering af viden og erfaringer (se statusrapport VII side 17-18). Således oplistede disse forslag blot her:

Landsdækkende behandlingstilbud til børn/unge og deres familier

Tidlig indsats i forhold til meget unge børn med seksuelt bekymrende adfærd

Indsatser i forhold til børn og unge med seksuelt bekymrende adfærd

Indsatser overfor piger

Indsatser overfor døgnanbragte børn

Indsatser i forhold til børn med opmærksomhedsvanskeligheder

Indsatser i forhold til børn/unge med udviklingshæmning/begavelseshandicap

Indsatser i forhold til børn med gennemgribende udviklingsforstyrrelser

Indsatser i forhold til unge med kriminel baggrund

Indsatser i organisationer

Indsatser i kommuner

Indsatser i skoler

Indsatser i døgninstitutioner, anbringelsessteder, familieplejer m.v.

Indsatser i daginstitutioner

Undervisning på uddannelsesinstitutioner - både grund- og videreuddannelse

Vidensindsamling

Forløbsundersøgelse

Forløbsundersøgelser vil give værdifuld viden om den videre udvikling (herunder generel trivsel og recidivrisiko) hos børn/unge med overgrebsadfærd, som har været i behandling i JanusCentret.

National kortlægning

Med en national kortlægning vil der kunne gives et mere sikkert billede af omfanget i Danmark; formentlig svarer det til andre landes undersøgelser, herunder svenske, hvor kendte overgreb i en tredjedel af tilfældene begås af børn og unge under 18 år. Kortlægningen kunne foretages via socialforvaltningernes kendskab til børn/unge under 18 med overgrebsadfærd.

Nationalt videnscenter

Indsamling af data fra hele landet om børn/unge med seksuel overgrebsadfærd. En samlet database med data fra lokale centre i hele landet, efterhånden som disse etableres, kan opbygges samt give mulighed for løbende vidensindsamling og -formidling indenfor området.

Forskning

Generelt: Øget vidensindsamling og øget forskningsindsats om børn og unge med seksuel overgrebsadfærd med henblik på tidlig indsats og forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn.

Specifikt: Der foreligger nu i JanusCentret en væsentlig viden om et sample af en vis størrelse, som det vil være oplagt at analysere; der foreligger psykologiske undersøgelser, kliniske interviews samt gruppeobservatørreferater fra gruppebehandlingerne, journalnotater samt database.

Samt videreudvikling af interventions- og behandlingsmetoder, herunder møde mellem offer/krænker.

